

Deflatie in discussie

Thomas Colignatus, 4 februari 2009

In zijn column van 23 januari jl. bekritiseert Van Praag, denklijk met een schuin oog naar de huidige conjunctuur en de hoogte der pensioenen, een monetair beleid dat zich op 2% inflatie richt: “En wanneer dat maar vaak genoeg gezegd en geschreven wordt door invloedrijke personen, dan gaat het de betekenis krijgen van een axioma: iets wat niet meer voor discussie vatbaar is.” Van Praag betreurt dit: “De goedkope panacee van het vervangen van doelstelling van waardevast geld door een permanente inflatie van twee procent zal ons echter niks verder helpen, of zelfs van de wal in de sloot. We zullen gewoon de bittere pil moeten slikken en opnieuw moeten beginnen.” (Van Praag, 2009).

De situatie is eigenlijk erger want stel dat in het ene jaar een inflatie van 3% bestaat dan zou eigenlijk het jaar daarop gestreefd moeten worden naar 1% om gemiddeld op 2% uit te komen, terwijl het beleid zich in de praktijk toch weer op die 2% zal richten. Ook bij de oorspronkelijke doelstelling van waardevastheid wordt inflatie in de praktijk onvoldoende gecompenseerd met deflatie en is er per saldo structureel inflatie.

Dit verschijnsel zal extra opvallen wanneer we kijken naar ontwikkelingen over de lange termijn van zo'n 25 jaar waarin inflatie echt aantikt. In de ontwerpfasen van de CPB lange termijn studie 1990-2015 (CPB, 1992ab) maakte ik het eerste “technische pad” en schreef op grond daarvan een interne notitie waarin deflatie prominent aan de orde komt (Colignatus, 1989). Met een schuin oog naar de huidige conjunctuur en de situatie van de banken kan ik de relevante passage hier zinvol citeren:

“Uitgaande van het boven gememoreerde inzicht dat analyses en modellen op de lange termijn klassiek van aard zijn, ligt een lange termijn strategie van deflatie misschien wel vast. Met geld een sluier, is er niets tegen een vaste geldvoorraad die tot prijsverlagingen dwingt.

Is dat een drogredenering, of een correcte strategie ?

Overheden hebben momenteel een zeker belang bij inflatie, zie bijvoorbeeld hoe de Engelse staatsschuld door inflatie is uitgehold. Er is ook kritiek mogelijk op de Centrale Banken. Bij een oprecht streven naar waardevastheid van een munt, zou, bij een inflatie van 1 procent het vorige jaar, naar -1 procent het lopende jaar gestreefd moeten worden. Door geheugenloos almaar uit te gaan van 0 procent voor een lopend jaar, sanctioneren de Centrale Banken eigenlijk de inflatie die ze zouden moeten bestrijden.

De voortdurende deflatie kan bijv. zo geschieden, dat indien een bedrijf een kostenvoordeel geniet, dit via een dalende afzetprijs aan de afnemers wordt doorgegeven - afzet uitlokkend.

Deze voorstelling grijpt sterk terug op de gedachtenwereld van de klassieke economen. Voor hen was het een waarneembaar feit dat voor een ondernemer elke spaarbeslissing tegelijk een investeringsbeslissing was. Met het optreden van de banken is die werkelijkheid en voorstelling van zaken verdwenen.

Een deel is behouden in Keynes' oorspronkelijke definitie van de *effectieve vraag*, nl. als de *verwachting die ondernemers koesteren t.a.v. wat zij kunnen afzetten*. Dit is ten dele het actuele productieniveau, want men zal niet willen maken wat men niet denkt af te kunnen zetten, en ten dele ook een productieplanning met mogelijke (des-) investeringen. Voor het knelpunten onderzoek is het dan de vraag hoe ondernemers zo effectief en efficiënt mogelijk tot *realistische verwachtingen* kunnen komen, en liefst ook een verwachting t.a.v. afzetstijging.

Een klassiek-geïnspireerde mogelijkheid is dan om de ruimte te scheppen, via een redelijke zekerheid dat de inkooprijzen niet zullen stijgen, dat ondernemers op micro niveau met lagere prijzen experimenteren om die extra orders uit te lokken.

Bij deflatie kleeft aan het oppotten van geld het voordeel dat er geen ingewikkelde administratie via een banksysteem (het *rondpompen* van geld) nodig is om het maatschappelijk rendement te behalen. Het in het arbeidsverleden gevormde monetaire vermogen in de oude kous is automatisch gekoppeld aan de algemene inkomensgroei. Het Keynesiaanse 'nadeel' is dat het geld voor een deel aan het banksysteem onttrokken wordt, nl. *niet* voor dat deel waarvoor in het micro proces een hogere tijdsvoorkeur bestaat welke in voldoende mate door het risico-element gecompenseerd wordt. De vraag rijst of onvolkomenheden in het financiële systeem opgelost moeten worden met algemene inflatie welke de mensen naar de banken toejaagt, of dat er alternatieven te verzinnen zijn.

Hoe dan ook, in het kader van het knelpunten-onderzoek zou het onderwerp 'deflatie' aparte aandacht verdienen, met name in het licht van de gewenste lange termijn eigenschappen van een model." (Einde citaat.)

Van zo'n nader knelpunten-onderzoek is het toen in 1990 op het CPB niet meer van gekomen, zie mijn website. Van Praag's "axioma" is misschien eerder een taboe. Wel is het mogelijk gebleken om een economische analyse te ontwerpen die zich richt op de reële sfeer, zodat inflatie en deflatie elkaar conjunctureel kunnen compenseren (Colignatus, 2005). Van Praag's probleem is theoretisch eigenlijk al opgelost.

Literatuur

Colignatus, Th. (1989) Neoklassieke knelpunten voor de Nederlandse economie voor de ontwikkeling op de langere termijn *CPB interne notitie* 89-III-20, 23 november,
<http://www.dataweb.nl/~cool/Thomas/Nederlands/TPnCPB/Record/1989/11/23/index.html>
(scan met OCR leesfouten) (Op website met toestemming CPB directie.)

Colignatus, Th. (2005) *Definition & Reality in the General Theory of Political Economy* Dutch University Press

CPB (1992a) *Scanning the future*, Den Haag

CPB (1992b) *Nederland in drievoud*, Den Haag

Praag, B.M.S. van (2009), Het vreselijke D-woord. *ESB* 94 (4552) 23 januari 2009, p47